

BİR SÖYLEŞİ(*)

Sayın Ertuğrul; sekiz yıla varıyor Türkiye'de bir boydan bir boya "kar dalları örttü / kavruldu en yamanı çiçeklerin." Öteki toplum kesimleri gibi dört yüz bin öğretmenin de örgütsüzleştirildiği, örgütlenmelerin önüne yasal olmayan pek çok engelin bulunduğu yakın tarihin bu en ağır, en bunalımlı tarih kesitinden geçerken öğretmenler 16 Şubat 1988 tarihini öğretmen örgütlenmesinin bir kilometre taşı olarak algıladılar, algılıyorlar. 16 Şubat yani EĞİT-DER'in kuruluşu öğretmenler için bir bakıma örgütlenme ateşinin yakıldığı tarih oluyor.

Yaşanılan böylesine ağır koşullarda tarihsel bir özgörevi yerine getiren EĞİT-DER'in kuruluş dönemini geride bıraktığı 4 Şubat 1989'da Ankara'da gerçekleştirilen 1. Olağan Genel Kurul'da örgütün Genel Başkanlığı'na getirildiniz. Bundan önce de demokratik öğretmen hareketinin pek çok evresinde önemli çalışmalarınızın olduğunu biliyoruz. Ne ki yine de alışılmış bir soruyla başlamak gerekirse bize kendinizi tanıtır mısınız?

- Bu sorunuzu öğretmen örgütçülüğü yaşamıma ilişkin bir soru olarak algılıyorum. Bu alandaki ilk etkinliğim köy öğretmen derneklerinde, 1950'li yılların başlarına doğru başlar. Bu dernekler coğrafi bölgelere göre köy enstitüsü çıkışlı öğretmenlerce kurulmuştu. Örgütlü öğret-

* Nedim Durmuş'la.

men savaşımına Ege Bölgesi Köy Öğretmenler Derneği içinde başladım. TÖDMF yönetiminin gerici ya da tutucu öğelerden arındırılması savaşımında yer aldım ve sonuçta bu savaşımı esas olarak Köy Öğretmen Dernekleri içinde oluşan bir kadro ile başarıyla noktalandık. Bir dönem TÖDMF yönetiminde bulundum. Kurucuları arasında yer aldığım TÖS'te genel sekreterlik ve genel başkanlık görevlerinde bulundum. TÖS'ÜN 12 Mart'la birlikte etkinlikten (faaliyetten) alıkonulması sonucunda demokratik öğretmen hareketinin yeni örgütü TÖB-DER'in üyesi olarak Demokratik Eğitim Kurultayı'na sunduğum "Temel Öğrenim Hakkı ve Bu Hakkın Türkiye'de Kullanım Boyutları" konulu bildirim nedeniyle 12 Eylül yönetimince tutuklandım; TÖB-DER davasında yargılandım.

EĞİT-DER 1. Olağan Genel Kurulu'nu ulusal düzeyde katılım ve sonuçları açısından nasıl değerlendiriyorsunuz?

- EĞİT-DER'in 1. Olağan Genel Kurulu, önceden düşündüğümüz gibi görkemli bir biçimde gerçekleşmiştir. İki yüz dolayında üyemizin katıldığı Genel Kurul'un Van'dan Edirne'ye dek yurdun dört bir bucağından otobüslerle gelmiş üç bin kadar öğretmen tarafından izlenmesi son derece anlamlıdır ve öğretmenlerimizin örgütlenme özlemlerinin çarpıcı bir göstergesidir.

Bu Genel Kurul, öğretmenlerimizin temel bir istencini de çarpıcı bir biçimde vurgulamıştır. O da öğretmenlerimizin birlik ve bütünlüğü yönündedir ve bunun EĞİT-DER'de somutlanması istemidir. İşte Genel Kurul bu istenç doğrultusunda yeni Yönetim Kurulu'nu oluşturmuştur. Bu sonuç aynı zamanda öğretmenlerimizin genel demokrasi savaşımının gereklerini özümlemede son derece yetkin olduklarını da göstermektedir.

Birinci Olağan Genel Kurul'un yarattığı bu sonuç yönetim olarak bizlere EĞİT-DER'in hiçbir ayırım gözetmeksizin bütün öğretmenleri kucaklama doğrultusundaki çabalarını bundan böyle çok daha yoğun bir biçimde sürdürmesi direktifini getiriyor. Bu mesaj doğrultusunda, demokratik öğretmen hareketinin yayın/dergi v.b. bağlamda sayabileceğimiz öğelerinin EĞİT-DER çevresinde bütünleşmelerinden daha doğal bir şey olamaz. Bu durum, demokratik öğretmen hareketinin içinde bulunmaları gereken öğretmen arkadaşlarımız için de geçerlidir ve EĞİT-DER bu konuda üzerine düşen görevi yapmaktan geri durmayacaktır. Bunun dışında EĞİT-DER'in yasalar çerçevesinde sürdürüğü bağımsızlık anlayışı bundan böyle de sürecek, başta işçi sendikaları ve onların üst kuruluşu Türk-İş olmak üzere demokratik bütün toplumsal kuruluşlarla diyalog içinde olunacaktır. Siyasal kuruluşlar açısından ise ölçtümüz örgütlenme, öğretmenlerin özlük hakları ve eğitim-öğretim sorunlarına olumlu yaklaşılıp yaklaşılmadığı olacaktır. Siyasal alanda hangi parti ve kuruluş uğraş alanımıza giren bu konulara olumlu yaklaşırsa EĞİT-DER olarak bizim de onlara bakışımız olumlu olacaktır. Bunun tersi de doğrudur, yalnız bir noktanın altını özellikle çizmek isterim. Bu ilişkilerimizde gözeceğimiz en temel ilke, EĞİT-DER'in örgütsel bağımsızlığı ve dar siyasa zemininin reddi olacaktır. Bu konuya MEGSB ile olan ilişkiler açısından bakıldığında da aynı tutumu göstereceğiz. Biz, uğraş alanımızın en yüksek düzeydeki resmi mercii olan Bakanlıkla elbette ki sürekli diyalogdan yanayız. Dileğimiz bu diyalog isteğimizin kimi vesveselerle ya da 12 Eylül öncesine göndermeler yapılarak zedelenmemesi ve önünün kesilmemesidir.

Bu Genel Kurul'un demokratikliği konusunda neler diyeceksiniz?

- Bütün üyelerimizin doğrudan katılabilecekleri, seçme ve seçilme hakkına sahip oldukları bir Genel Kuruldu bu. Yani temsili değildi.

Salt bu yönüyle bakıldığında I. Olağan Genel Kurulu'muzda örgüt içi demokrasinin en geniş bir biçimde gerçekleştiği söylenebilir. Ne var ki yurdun dört bir bucağında çalışan yüz binlerce öğretmenin içinden çıkıp gelen binlerce öğretmen, seçme seçilme hakkı olmaksızın bu Genel Kurulumuzu sadece izlediler. Ve yine dernek kurma, dernek üyesi olma haklarından yasalı bulunan, 12 Eylül yönetimince yurttaşlık hakları ellerinden alınan ve hâlâ verilmeyen nice örgüt önderimiz bu haklarından yoksundurlar.

Böyle bir durumda Genel Kurulumuzun demokratikliğinin sınırlı kalacağı açıktır.

EĞİT-DER'in haldeki ve gelecekteki uluslararası ilişkileri...

- Genel kurulumuzda Avrupa Topluluğu Ülkeleri Öğretmen Sendikalarını temsilen "Fransa İlkokul ve Kolej Öğretmenleri Ulusal Sendikası Genel Sekreteri ve Avrupa Öğretmen Sendikaları Konfederasyonu Dönem Başkanı Daniel Dumont, Avrupa Öğretmen Sendikaları Konfederasyonu Genel Sekreteri George, Alman Eğitim ve Bilim İşçileri Sendikası (GEW) Berlin Şube Başkanı Boris, Amerikan Öğretmen Sendikaları Dış İlişkiler sorumlusu David katılmışlardır. Bu meslektaşlarımızın Genel Kurul'umuza katılmış olmaları bizleri onurlandırmış ve sevindirmiştir. Ancak, bu konuklarımıza onca başvurumuza karşın Genel Kurul'da konuşma olanağının verilmemiş olması ve yabancı meslektaşlarımızın mesajlarını Genel Kurul'umuza doğrudan kendi sesleriyle iletememiş olmaları ülkemiz açısından son derece üzücü bir olaydır. Ülkemizi böylesine komik durumlara düşürmeye hiç kimsenin hakkı yoktur.

Bilindiği gibi Dernekler Yasası derneklerin uluslararası ilişkilerini sınırlandıran hatta engelleyen hükümlerle doludur. EĞİT-DER olarak uluslararası ilişkilerimizi bu sınırlar içinde kalarak sürdürmek zorundayız ve

---

bu sınırlamalar çerçevesinde bile bu açıdan yapılabilecek çok şey vardır. Yönetim olarak bu konuda da her olanağı değerlendirmeye yabancı meslektaşlarımızın ve sendikacı dostlarımızın yakın ilgilerine sessiz kalmamaya kararlıyız. Bu bizim öznel niyetimizin bir ifadesi değildir. Uluslararasılaşma çağı da diyebileceğimiz çağımızın nesnel bir gereğidir.

Genel Kurul öncesinde ve Genel Kurul'da açıkladığınız “çalışan öğretmenlerin hiçbir makamdan izin almaksızın EĞİT-DER'e üye olabilecekleri” savınının hukuksal dayanakları nelerdir? Yiğinsallaşabilmek için yeni dönemde EĞİT-DER olarak neler yapacaksınız?

- Ortada MEGSB'nin 3.4.1984 tarihli tebliği vardır. Bu tebliğ Dernekler Yasası'nda dernekler için öngörülen amaçları tüzüğüne amaç olarak almış bulunan derneklere bütün öğretmenlerin üye olabileceklerine ilişkindir. Tüzüğümüzün “Amaç” maddesinde bu amaçlar aynen yer almaktadır. Bu durumda, çalışan öğretmenlerimizin EĞİT-DER'e üye olmaları konusunda herhangi bir sakınca bulunmamaktadır. Buna karşın çeşitli gerekçelerle öğretmenlerimizin EĞİT-DER'e üye olmaktan caydırılması yönünde baskı ortamı oluşturulabilir. Ama, bütün bu olası girişimlere karşı hukuk büromuz yasal dayanaklarımızı belirlemek üzere çalışmaya başlamış bulunmaktadır.

Hukuk büromuzun bu çalışmaları sonuçlandığında bir durum değerlendirmesi yapacağız.

Sayın Ertuğrul, Kurucular Kurulu'nda da görev yapmış olduğunuzu anımsarsak, kuruluşundan bugüne paneller, anma toplantıları, söyleşiler, kutlamalar v.b. etkinliklerde bulunan EĞİT-DER'in faaliyetlerinin basın ve TRT tarafından öğretmenlere ve tüm kamuoyuna yansıtılması konusunda gözlemlerinizi

nelerdir? Yeni dönemde bu alandaki çalışmalarınız neler olacaktır?

- EĞİT-DER'in çalışmalarının kamu oyuna yansıtılması konusunda basınımız bizim için son derece önemlidir. Bunu daha önce de bildiğimiz halde, kuruluş döneminin kendine özgü zorlukları nedeniyle basınla ilişkilerimizi düzenli yürütemedik. Önümüzdeki dönemde basınla olan ilişkilerimizi, basına olan saygımızın da bir gereği olarak daha canlı tutmaya ve daha sistemli bir çerçeveye oturtmaya çalışacağız.

EĞİT-DER'in etkinliklerine basınımızın beklediğimiz boyutlarda ve nitelikte yer vermemiş olması yukarıda belirttiğim gibi, genellikle bizden kaynaklanmıştır.

Haber ya da yorum değeri taşıyan kimi etkinliklerimizin atlanması, basının demokratik görevlerinin atlanmasıdır. Örneğin: TRT, Birinci Olağan Genel Kurul'umuzu atlayarak demokratik görevini atlamıştır. Üstelik ana muhalefet partisi lideri, Milli Eğitim Bakanı gelmişlerdir bu Genel Kurul'umuza, hem de konuşmuşlardır. Bir de kimi Avrupa ülkeleri, ABD Öğretmen Sendikaları temsilcileri katılmışlardır.

Ama TRT haber değeri taşıdığı hiç kimsenin yadsıyamayacağı bu olaydan tek bir sözcükle de olsa söz etmemiş, demokratik nitelikte olmadığı yolundaki suçlamalara haklılık kazandıran yeni bir örnek sergilemiştir.

Sayın Ertuğrul, söyleşimizin sonuna yaklaşırken zorlu uğraşınızda size başarılar diliyor, öğretmenlerimize ve tüm kamuoyuna iletmek istediğiniz başka mesajlar var mı diyorum...

- EĞİT-DER olarak öğretmenlerimizin grevli, toplu sözleşmeli sendika hakkını elde etmeleri en temel hedefimizdir. Aslında, EĞİT-DER bu

---

hedeflere ulaşmanın bir aracı durumundadır. Önümüzdeki dönemde de bu konuda somut adımlar atılacak, ulusal ve uluslararası belgelerde bulunan olanakların değerlendirilmesine çalışacaktır.

EĞİT-DER, grevli, toplu sözleşmeli öğretmen sendikasını elbette ki en başta öğretmenlerimiz için istemektedir, fakat bu istemimiz aynı zamanda eğitim-öğretim sorunlarının en sağlıklı biçimde çözümlenmesine de yöneliktir. Çünkü, bu sorunların çözümü de eğitim öğretimin bütün alanları ve süreçlerinde öğretmenlerimizin örgütlü güçleriyle söz ve karar sahibi olmalarıyla olanaklıdır.

abece, Mart 1989.